

Abant İzzet Baysal Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi – Journal of Social Sciences
Cilt / Volume: 2008-2 Sayı / Issue: 17

TEK ORANLI VERGİ SİSTEMİNİN EKONOMİK ETKİLERİ ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA

Ferudun KAYA*

ÖZET

Vergiler devletlerin temel finansman kaynaklarıdır. Devletler arasında da sınırların her geçen gün biraz daha azaldığı günümüzde ulusal vergi sistemleri de değişime adapte olmak zorundadır. İletişim çağında bu adaptasyon için bugün ABD başta olmak üzere dünyada yoğun bir şekilde tek oranlı vergi sistemi tartışılmaktadır. Bu sistemin özelliği gelirlerin kaynaktan yalnızca bir kez vergilendirmesidir. Bu doğrultuda Türkiye'deki vergi sisteminin reorganizasyonu için yeni önerilerin tartışılması önem arz etmektedir. Bu çalışmada tek oranlı vergi sisteminin tanımı yapılarak, başlıca diğer vergi sistemleri ile karşılaştırılmıştır. Tek oranlı vergi sisteminin ekonomi üzerindeki olası etkilerine değinilerek dünyadaki uygulamalarından bahsedilmiştir. Sonuçta, vergi sistemi karmaşık ve anlaşılmaz durumda olan devletler için tek oranlı vergi sistemi bir alternatif olarak önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Vergi, Tek Oranlı Vergi Sistemi.

ABSTRACT

Taxes are the main financial sources of the governments. As the frontiers between the states seem to be disappearing today, the national tax systems have to be adapted the charges. In the communication century, the flat tax system is intensively discussed in many countries primarily in the USA for the adaptation. The special feature of this system is that it taxes once in the source. For this reason, the discussions of the suggestions for the reorganization of the tax system in Turkey are of importance. In this study the applications of this tax system in the world have been discussed looking at the possible effects of it. As a result the flat rated tax system as an alternative is highly recommended for the countries whose tax systems are complex and complicated.

Key words: Tax, Flat Rated Tax System.

GİRİŞ

* Dr., Zonguldak Karaelmas Üniversitesi Alaplı MYO Alaplı-Zonguldak
kayaferudun@gmail.com GSM: 0505 200 85 24

Küreselleşmeyle birlikte devletin küçültülmesi düşüncesinin önem kazanması ve tüm dünyada buna yönelik çalışmaların hızlanması, vergi sistemlerinin gözden geçirilmesi gereğini ortaya koymuştur. Dünyada çok sayıda ülkenin benimsediği artan oranlı vergi sistemi ile ilgili karmaşıklık, ekonomi üzerindeki olumsuz etkileri, maliyet yüksekliği, çifte vergilendirmeden kaynaklanan adaletsizlik gibi karşılaşılan sorunlar hükümetleri vergi reformları yapmaya zorlayarak artan oranlı vergi sistemine alternatif bulma çabasına sürüklemektedir. Dolayısıyla Türkiye'deki vergi sistemlerinin reorganizasyonu için yeni önerilerin tartışılması önem arz etmektedir. Çalışmanın konusunu oluşturan tek oranlı vergi sistemi de bu alternatiflerin başında gelmektedir. Bu çalışma ile ekonominin sürdürülebilir büyümesine katkı sağlayabilecek tek oranlı vergi sisteminin önemine dikkat çekerek bu konudaki çalışmalara ışık tutabilmek amaçlanmıştır. Mevcut durumun betimlemesi ile yapılan bu çalışma kapsamında tek oranlı vergi sistemi tanımlanmış ve tek oranlı vergi sisteminin olumlu ve olumsuz yönlerine değinilmiştir. Ayrıca ekonomi üzerindeki etkileri vurgulanarak tek oranlı vergi sistemini uygulayan ülkelerdeki gelişmeler hakkında bilgi verilmiştir.

Gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde uygulanan vergi sistemleri arasında farklılıklar olmakla birlikte, temel olarak gelir üzerinden alınan vergilerin hâkim olduğu, aynı vergi sistemi içinde hem gelirin hem de harcama ve servetin vergilendirildiği görülmektedir. Gelişmiş ülkelerde dolaysız vergiler hâkimken gelişmekte olan ülkelerde dolaylı vergiler uygulanmaktadır. Hükümetler, birçok nedenle vergi sistemlerine çok sayıda vergi istisna, muafiyet ve indirim dâhil etmektedir. Sık değişikliğe uğrayan vergi kanunları ise her geçen gün biraz daha karmaşık ve anlaşılabilir bir hal almaktadır. Vergi sisteminin karmaşık bir hal alması hem vergi idaresi hem de vergi yükümlüsü tarafından vergi yasalarının anlaşılabilirliğini azaltmakta ve bu konudaki maliyetleri arttırmaktadır.⁶⁵ Bu açıklamalar doğrultusunda vergi borcunun hesaplanabilmesi için vergiye konu olan matraha vergi oranlarının uygulanması gerekmektedir. Vergi matrahiyle olan ilişkilerine göre, vergi oranları şu şekilde sınıflandırılabilir;

- 1) Vergi matrahi büyüdükçe eğer matraha uygulanan oran büyüyorsa artan oranlı vergi denir. Örneğin; Gelir Vergisi.
- 2) Vergi matrahi büyüdükçe eğer matraha uygulanan oran küçülüyorsa azalan oranlı vergi denir. Dolaylı vergilerin genelinde azalan oranlı bir vergi uygulamasının bulunduğu gözlenmektedir. Örneğin; zorunluluk arttıkça vergi oranı da azalmaktadır. Bu durum özellikle zorunlu ihtiyaç maddelerinde daha da belirgin şekildedir.
- 3) Vergiye tabi matrah artsa bile vergi oranında bir artışın gerçekleşmediği ve matraha sabit bir oranın uygulandığı vergiye tek (düz) oranlı vergi denir.

⁶⁵ Dilek Dileyici ve Özlem Özkıvrak, "Yeni Yüzyılda Mali ve Parasal Politikalarda Yeniden Yapılanma", *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 2(2), 2000, s. 2.

Kurumlar vergisi örnek verilebilir.

Günümüzde tartışılan tek oranlı vergi sistemi, Stafort Üniversitesi'nden Hall ve Rabushka (1995) tarafından hazırlanan *The Flat Tax* adlı çalışmada ileri sürülen düşüncelere ve Army ve Shelby (1997) tarafından sunulan vergi planlarına dayanmaktadır. Tek oranlı vergi önerisi, ABD'de Cumhuriyetçi Başkan adayı Steve Forbes tarafından, "her yurttaş için tek vergi oranı" düşüncesiyle seçim kampanyasında yer verilmiştir. Tek oranlı vergi sistemine geçilmesine yönelik bir öneride ABD'li senatör Dick Army ve senatör Arlen Specter tarafından yapılmıştır. Army bu konuda 1995 yılında bir kanun tasarısı hazırlamıştır. Söz konusu kanun tasarısında vergi dilimleri ve halen uygulanmakta olan indirim, istisna ve muafiyetleri kaldırmak yerine çok daha geniş bir vergi tabanı üzerine tek bir (%17 oranında) vergi uygulaması önerilmektedir. Army, daha düşük oranlar karşılığında bireylerin daha fazla vergi ödemek zorunda kalabileceklerini, Amerika'da mevcut vergi sisteminde tüm kişisel gelirin yarısından daha fazlasının çeşitli indirim, istisna ve muafiyetler yüzünden vergilendirilmediğini belirtmiştir. Tüm kişisel gelir eğer tek bir orana tabi tutulursa, (%10'dan daha düşük tek bir oran) halen toplanmakta olan gelirlerden çok daha fazlasını sağlayacağı konusunda öneride bulunmuştur.⁶⁶

Tek oranlı vergi sisteminin savunucuları artan oranlı vergi sistemi rekabeti, risk almayı, girişimciliği ve yatırımları engellemek üzere dizayn edildiğini belirterek vergi sisteminde reformun yapılması gerektiğini iddia etmektedirler. Bu değişim, vergi sisteminin karmaşıklığı sorununu çözecek ve her mükellef eşit biçimde, beyanname ile gelirini beyan edebilecektir. Bir ülkenin vergi sistemi ne kadar karmaşıklarsa o ülkenin hükümeti için sistemi daha da karmaşık hale getirmek o kadar kolaylaşmaktadır. Ülkeler, vergi sistemlerini, artık içinden çıkılmaz bir hal almaya kadar karmaşık bir sistem haline gelmesine izin vermekte ve üst sınıra gelindiğinde radikal bir reformla vergi sistemlerini basitleştirilebilmektedir.⁶⁷ Mali etkinlik açısından sahip olduğu olumlu özellikleri nedeniyle, tek oranlı vergi uygulaması Türkiye için dikkatle irdelenmesi gereken bir seçenektir.

A. TEK ORANLI VERGİ SİSTEMİNİN TANIMI

Tek oranlı vergi, matrahı ne olursa olsun tek bir vergi oranının bir defaya mahsus uygulanmasıdır. Tek oranlı vergilere "sabit oranlı" veya "düz oranlı" vergilerde denilmektedir. Tek oranlı vergi sistemi; teoride tek marjinal

⁶⁶ Filiz Giray, **Düz Oranlı Vergi ve Uygulamaları**, [Erişim Tarihi: 07.01.2009], <http://www.muhasibetr.com/ozelbolum/020/>, 2006, s. 1.

⁶⁷ T.C. Maliye Bakanlığı Araştırma, Planlama ve Koordinasyon Kurulu Başkanlığı, **Düz (Tek) Oranlı Vergi Mali Gündemin Odağında Raporu**, 2005, ss. 1-9.

vergi oranına sahip bir sistem olarak tanımlanmaktadır. Uygulamada ise tek oranlı vergi belli bir standardın üzerindeki bütün gelirlere aynı marjinal vergi oranının uygulandığı bir vergi sistemi olarak tanımlanmaktadır. Başka bir ifade ile bir kişinin geliri ile belirli bir istisna düzeyi arasındaki fark, tek oranlı vergiye tabi tutulmaktadır.⁶⁸ Tek ya da düz oranlı bir vergi tarifesinde sıfırdan büyük olan sadece tek bir marjinal vergi oranı vardır. Tek oranlı vergi yönteminde bütün gelirler, aynı oranda ve bir defaya mahsus olmak üzere vergilendirilir. Tek oranlı vergileme sistemi, artan oranlı vergi sistemi yerine, aşağıdaki temel ilkeler çerçevesinde oluşturulan bir sistemi amaçlar.⁶⁹

- Bütün vergi yükümlülerine ve yükümlülerin her türlü gelirine tek oranlı bir vergi uygulamak,
- Tüm geliri sadece bir defaya mahsus kaynakta vergilendirmek, diğer bir ifadeyle tasarruf ve yatırımları vergi dışı tutarak mükerrer vergilemeyi önlemek, tasarrufları ve yatırımları teşvik etmek suretiyle istihdam sorununa çözüm getirmek,
- Bütün gelirleri her hangi bir indirim, istisna ve muafiyet olmadan vergi kesintisine tabi tutmayı (fakat aile büyüklüğünü esas alan, genel indirim ya da standart indirim niteliğindeki indirimler gelirlerden düşülebilmektedir) amaçlar.

B. TEK ORANLI VERGİ SİSTEMİNİN OLUMLU YÖNLERİ

Tek oranlı vergi uygulamasının sağlayacağı başlıca olumlu yönler şunlardır.

1. Vergi Adaletini Sağlaması

Vergi, kamu hizmetlerinin maliyetini karşılamak üzere, ekonomik birimlerden siyasi cebir altında ve karşılıksız olarak devlete kaynak aktarılmasıdır. Kamu hizmetleri sağlanırken bu karşılıksız olarak toplanan kamu

⁶⁸ Joseph E. Stiglitz, **Kamu Kesimi Ekonomisi**, (Çev: Ömer Faruk Batirel), İstanbul: Marmara Üniversitesi İİBF Yayını, No: 396, 1994, s. 765; aktaran, Giray, **Düz Oranlı Vergi Uygulamaları**, 2006, s. 1.

⁶⁹ Ercan Türkan, **Düz Oranlı ve Tüketim Tabanlı Vergi Sistemi: ABD'de Yaşanan Tartışmalar ve Bu Tartışmalardan Çıkarılabilecek Dersler**, DPT Yayını No:2474, Ankara, 1997, s. 8; Giray, **Düz Oranlı Vergi Uygulamaları**, 2006, s.1.

kaynakları kullanılır. Bu kaynakların içerisinde vergi gelirinin oranı çok yüksektir, hatta gelişmiş uluslarda %100'e ulaşmaktadır. Bu kaynakları temin ederken kanunun adaletli olması gerekir. Bu konuda objektif bir kriter yoktur. Toplam vergi yükü bölüşümün de hangi ölçülerin kullanılması halinde vergi adaletinin sağlanacağına ilişkin değer yargıları zaman içinde değişiklik göstermektedir. Toplumun çoğunluğu tarafından bu kaynakların yüklenimi adil bulunuyor ise vergi adaletinin mevcudiyetinden söz edilebilir.

Vergi yükü bölüşümün de çeşitli iktisadi ve sosyal etkenler göz önünde bulundurulur. Ülkelerin iktisadi ve sosyal koşullarına, uygulandığı mali politikaya ve toplumun gelir dağılımı konusundaki değer yargılarına göre vergilendirme ilkeleri değişiklik gösterir. Bu ilkeleri ilk olarak ortaya koyan klasik iktisatçılardan Adam Smith'in dört ilkesinden üçü vergi yükü dağılımında adaletle ilgilidir. Bunlar; adalet, kesinlik ve uygunluktur. Vergi yükü, gelirle orantılı olarak dağıtılmalı, vergi yükümlüsünün ödeme zamanı, şekli ve miktarı kesin olmalı ve mükellef için en uygun zamanda tahsil edilmelidir. Dördüncü ilke ise iktisadiliktir. Yani verginin en az kaynak kullanımı ile alınması gerektiğini ileri sürer. Vergileme ilkelerinin asıl kaynağı olan adalet kavramının ifade edilebilmesi için dört temel kriterin irdelenmesi gerekir. Bu kriterler;⁷⁰

- **Dikey Eşitlik:** Farklı gelir elde eden gerçek ve tüzel kişilerin farklı şekilde vergilendirilmesini ifade etmektedir. Örneğin; farklı gelir elde eden gerçek ve tüzel kişilerden, daha fazla gelire sahip olanların kendilerinden daha az gelir elde eden kişilerden daha fazla vergi ödemeleri gerektiğini ifade eder.
- **Yatay Eşitlik:** Vergilemede adalet konusunda yatay eşitlik aynı gelir seviyesine sahip yükümlülerin aynı oranda vergi ödemesidir. Mevcut vergi sistemleri günümüzde yer alan indirim, istisna, muafiyet gibi uygulamalar nedeniyle aynı tutardaki gelirin, aynı oranda vergilendirilmesine engel olmaktadır. Bu da yatay eşitliği sağlamadığı anlamını taşımaktadır.
- **Kanun Önünde Eşitlik:** Kanunlar önünde herkesin hiçbir ayırım gözetmeksizin eşit işlem görmesi demektir. Başka bir ifadeyle hiçbir ayırım gözetmeksizin matraha aynı vergi oranının uygulanmasıdır.
- **Fedakârlıkta Eşitlik:** Gerçek ve tüzel kişilerin ürün ve hizmet alımlarında (Farklı gelire sahip olsalar bile) aynı oranda vergi ödemelerini ve gelirlerinden yaptıkları fedakârlık oranlarının aynı olmasını ifade eder.

Vergi ilkeleri çerçevesinde tek oranlı vergilerin “**Dikey Eşitlik**”, “**Yatay Eşitlik**” ve “**Kanun Önünde Eşitlik**” ilkelerine uygun olduğu görülmektedir. Fedakârlıkta eşitlik kriteri yönünden bakıldığında tek oranlı verginin adil olmadığı söylenebilir. Fakat tek oranlı vergi sisteminde ortaya çıkan bu adaletsizlik artan oranlı vergi için de söz konusudur. Gerçek ve tüzel kişilerin gelir ve giderleri birbirine eşit olmadığından artan oranlı tarifede de

⁷⁰ C. Can Aktan, **21. Yüzyıl İçin Radikal Bir Vergi Reformu Önerisi: Düz Oranlı Vergi**, Ankara: TOSYÖV Yayınları Ekonomik, Sosyal ve Siyasal Araştırmalar Serisi No: 5, 2000, ss. 40-42.

“**Fedakârlıkta Eşitlik**” yönünden eşitlik olmayacaktır. Fedakârlıkta eşitlik, yüksek gelirli bir kişinin gelirinin bir biriminin marjinal faydasının, düşük gelir elde eden bir kişinin gelirinin bir biriminin marjinal faydasından daha düşük olduğu ve bu nedenle vergi sonrası düşük gelirlinin katlandığı fedakârlığın daha yüksek olmasını ifade etmektedir. Oysa tek oranlı vergi sisteminde tüm gelirler aynı oranda vergilendirildiğinden özellikle düşük gelirli gruplarda, vergi yükü dolayısıyla kaybedilen fayda çok daha yüksek olacaktır.⁷¹ Dolayısıyla artan oranlı vergilerde, matrah arttıkça oran artmakta olduğundan bu vergilerin fedakârlıkta eşitlik yönünden tek oranlı vergilere göre daha adil olduğu söylenebilir.

Artan oranlı vergi sisteminin tercih edilmesinde vergide adaleti sağlama işlevi önemli unsur olmuştur. Ancak artan oranlı vergi sisteminde indirim, istisna ve muafiyetlerin fazlalığı aynı tutardaki gelirin aynı oranda vergilendirilebilmesine engel olmaktadır. Yine bu sistemde tarifenin bilimsel temel yerine subjektif esaslara göre belirlenmesi vergi yükümlüleri arasında adaletsizliğe neden olabilmektedir.⁷²

2. Vergi Mevzuatının Basit Olması Nedeniyle Vergi Maliyetinin Düşüklüğü

Basitlik ilkesi; vergi kanunlarının kavramsal olarak kolay anlaşılmasının yanında, vergi mevzuatlarına uyum maliyetlerinin de düşük olması anlamına gelmektedir. Artan oranlı vergi sistemi gerek vergi dilim sayısı gerekse indirim, muafiyet ve istisnalar nedeniyle daha karmaşık bir yapı göstermektedir.⁷³ Vergi yasalarının karmaşıklığı yükümlülerin yasal veya yasadışı yollarla vergi ödemekten kaçınmasına olanak verebilmektedir. Geleneksel bir vergi sisteminin idari maliyetleri, ciddi boyutlara ulaşabilmektedir. Dünyanın vergi yükü açısından en başta gelen ülkesi olan ABD örneğine bakılacak olursa, ülkede toplanan gelirlerin %10 ile %20 arasında bir tutar idari masraflara harcanmaktadır ki bu rakam bütçe açığının dörtte biri, hatta yarısı kadar olabilmektedir. Tek oranlı vergi sisteminin her iki konuda da basitliği sağlayabileceği ve vergi toplama maliyetlerinde önemli bir oranda tasarruf yapabileceği ileri sürülmektedir. Vergi beyannamesinin çok basit şekilde düzenlenmesi, gelir ve kurumlar vergisinin kolay anlaşılır olmasından dolayı zaman, danışmanlık, işgücü kullanımı, kırtasiye gibi birçok masrafın azaltılmasını sağlamaktadır.⁷⁴ Vergi sistemlerinde kullanılmakta olan gereğinden çok fazla sayıdaki formların ve beyannamelerin doldurulması sona erecek; yalnızca gerçek ve tüzel kişilikler için farklılık gösteren kart

⁷¹ Harun Özdemir, “Vergilemede Adalet Açısından Düz ve Artan Oranlılık”, **Vergi Sorunları Dergisi**, Yıl: 28, Sayı: 202, Temmuz 2005, s. 176.

⁷² Aktan, **21. Yüzyıl İçin Radikal Bir Vergi Reformu Önerisi: Düz Oranlı Vergi**, 2000, s. 40.

⁷³ Giray, **Düz Oranlı Vergi Uygulamaları**, 2006, s. 2.

⁷⁴ Ercan Türkan, **Düz Oranlı ve Tüketim Tabanlı Vergi Sistemi: ABD’de Yaşanan Tartışmalar ve Bu Tartışmalardan Çıkarılabilecek Dersler**, DPT Yayını No:2474, Ankara, 1997, s. 9.

büyükliğünde iki tür beyanname kullanılacaktır. Vergi mevzuatının basit ve sade olması mükellef ile vergi idaresi arasındaki ilişkiyi de olumlu yönde etkileyecektir.⁷⁵

3. Etkinlik

Vergiler, gerçek ve tüzel kişilerin üretim, tasarruf ve çalışma gibi ekonomik davranışlarını ve kararlarını etkiler. Vergi sistemi gerçek ve tüzel kişilerin kendi kaynaklarını ve doğal olarak ekonominin kaynaklarını etkin olarak kullanmasına ya da kullanmamasına neden olabilir. Aynı miktarda gelir yaratan iki farklı vergi sistemi, ekonomi üzerine önemli şekilde farklı yükler yükleyebilir.⁷⁶ Tek oranlı vergi uygulamasının ekonomideki kaynak dağılımı üzerindeki etkisi, artan oranlı sisteme göre daha düşük seviyede olacağına inanılmaktadır.⁷⁷ Bu durum ise ekonominin gelişimini ve bireylerin refah düzeyini olumlu yönde etkileyecektir. Ayrıca vergi sistemi, yükümlülerin belirli alanlarda veya sektörlerde ekonomik faaliyetlerde bulunmasını teşvik edeceği gibi o faaliyetlerin dışına çıkmalarına da yol açabilir.

Tek oranlı vergi, ilk sermaye girdilerinin yeknesak olarak vergilendirmesini sağlayacaktır. Artan oranlı vergi sisteminde, farklı marjinal vergi oranları ve değişen işlemler sermaye ve diğer girdilerin sektörden sektöre farklı olarak vergilendirilmesine neden olmaktadır. Bu durum bazı sektörlerde aşırı yatırıma neden olurken, bazılarında yatırım yetersizliği yaratabilmektedir.⁷⁸ Dolayısıyla tek oranlı vergi uygulamasına geçilmesi sonucunda, girdiler üzerinde birliktelik sağlanarak, milli gelirin artmasına engel olan çarpıklıklara son verilebileceği öngörülmektedir.

Yalnızca sabit bir vergi oranının uygulanacağı bu sistemde, tek oranlı vergi istisnası (şahsi indirimler) olacağı ve tüm gelirler yalnızca bir safhada nihai olarak vergilendirileceğinden; mevcut vergi sistemindeki bozuklukları ve eksiklikleri ortadan kaldırarak kaynakların etkin bir şekilde kullanımına imkân sağlayacaktır. Ayrıca tek oranlı vergi sisteminde maliyetler nispi olarak azalacağı için etkinlik söz konusu olabilecektir.

4. Tasarrufların Teşviki

Artan oranlı vergi sisteminde gerçek ve tüzel kişiler, gelirleri ve tasarrufları üzerinden vergi ödemektedirler. Ayrıca bu tasarruflardan bir gelir elde ettikleri zaman da vergilendirilirler. Ölüm halinde söz konusu değerler tekrar vergilendirilir. Artan oranlı sistemde yatırım geliri önce şirket düzeyinde

⁷⁵ Fazıl Aydın, **ABD’de Düz Oranlı Vergi İle İlgili Gelişmelerin Değerlendirilmesi-III**, Maliye Bakanlığı Gelirler Genel Müdürlüğü Daire Başkanlığı, 2003, s. 1.

⁷⁶ Giray, **Düz Oranlı Vergi Uygulamaları**, 2006, s. 2.

⁷⁷ Türkan, **Düz Oranlı ve Tüketim Tabanlı Vergi Sistemi: ABD’de Yaşanan Tartışmalar ve Bu Tartışmalardan Çıkarılabilecek Dersler**, 1997, s. 10.

⁷⁸ Barry J. Seldon, & Roy G. Boyd, “The Economic Effects of a Flat Tax”, **NCPA Policy Report**, No: 205, Texas, 1996, s. 2; aktaran, Giray, **Düz Oranlı Vergi Uygulamaları**, 2006, s. 2.

vergilendirilmektedir. Geri kalan gelir, kâr payı veya faiz olarak dağıtıldığı zaman ikinci kez vergiye tabi tutulmaktadır. Eğer işletme satılırsa elde edilen gelir üzerinden sermaye kazanç vergisi yoluyla üçüncü kez vergi ödenmektedir. Kişi öldükten sonra birikimi veraset vergisi yoluyla dördüncü kez vergilendirilir. Dolayısıyla tasarruflar, tüketimin tersine edinildikleri zaman ve bir gelir getirdikleri zaman olmak üzere çifte vergilemeye tabi tutulmaktadır. Tasarrufların bu çoklu vergilendirilmesi ekonomik büyümeyi olumsuz yönde etkilemektedir. Başka bir ifade ile tasarrufa ve yatırıma karşı olma eğilimi ön plana çıkmaktadır. Yatırımlara yönelik birden çok vergilendirme, sermaye birikimlerinin olması gereken düzeyden daha az gerçekleşmesine yol açarak ekonomik gelişmeye zarar verebilmektedir. Buna karşın tek oranlı vergi uygulamasında tasarruf edilen gelirden sağlanan getiriler bireysel olarak vergilendirilmemektedir. Doğrudan yatırımlara ilişkin harcamalar gerçekleştiği anda gelirden indirilmekte, böylece amortisman ayırma yöntemine son verilmektedir.⁷⁹ Dolayısıyla tek oranlı vergi uygulaması tasarrufu ve yatırımları teşvik etmektedir. Artan oranlı vergi sisteminde yer alan çeşitli vergiler tek oranlı vergi uygulaması ile son bulacağından, yükümlülerin ödeyecekleri vergilerde nispi bir azalma olacaktır. Tek oranlı vergi sisteminin, vergi yükünde önemli bir artış yaratmadan, vergi gelirlerinde önemli bir artış yaratacağı ileri sürülmektedir.⁸⁰ Emlak vergisi ile veraset ve intikal vergisinin bu sistemde kaldırılması düşünülmektedir. Kısacası ekonomiye kazandırılan her katma değer tek oranlı vergi sistemi ile kaynağında bir kez vergilendirmeye tabi tutulacaktır.

5. Refah Seviyesini Yükseltmesi

Vergi oranları düşürüldüğünde gerçek ve tüzel kişiler daha çok katma değer yaratacaklar, vergi kaçırmaya teşebbüs etmeyeceklerdir. Yükümlülerin faaliyetlerinde tek oranlı vergi sistemiyle birliktelik sağlandığı için yatırımları vergi oranlarına göre değil, ekonomik açıdan değerlendirerek karar vereceklerdir. Birikimler iki kez vergilendirilmediği için yükümlüler daha fazla yatırım yapacak ve tasarruf edecek, dolayısıyla kişi başına düşen milli gelir yükselecektir.

6. Vergi, İstisna ve Muafiyetlerin Kaldırılması

Tek oranlı vergi uygulamasında şahsi indirimler düşüldükten sonra tüm gelirler sadece bir kez, aynı oranda ve kaynakta vergilendirilmektedir. Dolayısıyla tek oranlı vergi uygulamasında hiçbir şekilde istisna, muafiyet ve vergisel boşluklara yer verilmemektedir. Vergi barınaklarını ortadan

⁷⁹ Barry J. Seldon, & Roy G. Boyd, "The Economic Effects of a Flat Tax", **NCPA Policy Report**, No: 205, Texas, 1996, s. 2; aktaran, Giray, **Düz Oranlı Vergi Uygulamaları**, 2006, s. 2.

⁸⁰ L. Alan Feld, "Living With The Flat Tax". **National Tax Journal**, Vol. 48, s. 603; aktaran, Aydın, **ABD'de Düz Oranlı Vergi İle İlgili Gelişmelerin Değerlendirilmesi-III**, Maliye Bakanlığı Gelirler Genel Müdürlüğü Daire Başkanlığı, 2003, s. 3.

kaldırılarak bütçelerin gelir hedeflerinin tutturulmasına yardımcı olacaktır. Dolayısıyla siyasi otoritelerin etkisine ve lobi faaliyetlerine son verilmiş olacaktır. Bu sistem basit ve anlaşılır olması nedeniyle vergi sistemine olası müdahaleleri önleyecektir. Bunların yanı sıra vergi politikası konusundaki popülist yaklaşımları ve suiistimalleri de engelleyeceği düşünülmektedir.

Vergilemenin genellik ilkesi, bir taraftan vergi ödeme gücüne sahip olan ve kanunlarla belirlenen vergi yükümlülüğü kendilerine isabet eden bütün gerçek ve tüzel kişilerin seviye, sınıf, din, ırk vs. durumlar dikkate alınmaksızın vergiye tabi tutulmasını ifade eder. Verginin fiskal yönden temel amacı olan optimal bir gelir sağlaması için göz önünde tutulması gereken ilkelerden biri verginin genellik ilkesidir.⁸¹ İstisna ve muafiyetler vergilemede genellik ilkesine ters düşmektedirler. Bu nedenle genellik ilkesine uygun vergi sistemi istisna ve muafiyetleri kaldırdığı için tek oranlı vergi sistemidir.⁸²

İndirimler, muafiyetler ve kolaylıklar nedeniyle birçok gelişmiş ülkede vergi sistemleri bozulduğunda orijinal halinden eser kalmamaktadır. Tam tersi bir durumda, yani sistem ne kadar basitse, bu tür hareketler o kadar çok tepki çeker ve basitliği korumak da o kadar kolay olur.⁸³ Sistemin basit olması başlı başına bir avantaj olarak kabul edilebilir. Tek oranlı vergi sistemi her probleme bir çözüm sağlayamayabilir. Ancak yine de vergi sisteminin radikal bir şekilde basitleştirilmesinin çok önemli getirileri mevcuttur ve bu getirilerin göz ardı edilmemesi gerekir. Sonuçta vergi kayıp ve kaçığının meydana gelmesindeki riski minimuma indirerek denetimi kolaylaştıracaktır.

C. TEK ORANLI VERGİ SİSTEMİNE YÖNELİK ELEŞTİRİLER

1. Yüksek Gelir Grubundaki Mükellefler Lehine Eşitsizlik Yaratabilme Olasılığı

Tek oranlı vergi sistemine yapılan en önemli eleştiri sistemin zenginler yararına olduğudur. Örneğin ABD eski başkanı Clinton'ın, hazırlatmış olduğu tek oranlı vergi ile ilgili yasa tasarılarında 200.000 doların altında geliri olan mükelleflerin ödeyecekleri vergi yükünün artacağı, buna karşın 200.000 doların üzerinde geliri olanların ise vergi yükünün azalacağı, bunun da adil bir uygulama olmayacağı araştırma sonucunda ifade edilmiştir. Yine bazı eleştirmenler ise gerek Arney ve Shelby'in (1997) gerekse Hall ve Rabuska'nın (1995) tek oranlı vergiye ilişkin önerilerinde yer alan ve düşük gelirli ailelerin elde ettikleri bazı vergisel kolaylıkları kaybedecekleri, bu vergiden olumsuz olarak etkileneceklerini ifade etmektedirler. Tek oranlı vergi sisteminin ekonomide canlılık değil durgunluk yaratacağı kamu gelirini azaltacağı ve bütçe

⁸¹ Fritz Neumark, **Vergi Politikası Adil ve Ekonomik Bakımdan Rasyonel Bir Vergi Politikasının Temel Prensipleri**, (Çev: İclâl Cankorel), İstanbul, Filiz Kitabevi, 1975, s. 82; aktaran, Giray, **Düz Oranlı Vergi Uygulamaları**, 2006, s. 2.

⁸² Giray, **Düz Oranlı Vergi Uygulamaları**, 2006, s. 2.

⁸³ The Economist, The Flat-Tax Revolution, April 2005, 16th 22nd; aktaran, T.C. Maliye Bakanlığı Araştırma, Planlama ve Koordinasyon Kurulu Başkanlığı, **Düz (Tek) Oranlı Vergi Mali Gündemin Odağında Raporu**, 2005, ss. 1-9.

açıklarını büyüteceği bunun da ekonomide durgunluğa neden olacağı ifade edilmektedir. Gelir grubu yüksek olan vergi yükümlülerinin gelirlerinin önemli bir kısmını faiz, kâr payı ve sermaye getirisi oluşturmaktadır. Tek oranlı vergi sistemi, bu tür gelirleri vergi dışı tutmaktadır. Tek oranlı vergi savunucuları çeşitli analiz yöntemleri ile bu sorunun çözülebileceğini ifade etmişlerdir. Örneğin; tek oranlı vergi sisteminde bireylerden işletmelere doğru vergi yükü yansıtılabilir. Bireyler kendi sermaye gelirleri (kâr payları) üzerindeki vergileri ödemezken, işletmeler elde ettikleri sermaye gelirleri için daha yüksek vergi ödeyeceklerdir. İşletme vergilerinin yükü tamamıyla çalışanlar (daha düşük maaş, ücret, tazminatlar şeklinde) veya daha yüksek gelir gruplarında yer alan işletme sahipleri (daha düşük kârlar şeklinde) tarafından taşınabileceği belirtilmiştir.⁸⁴

2. Sosyal, Kültürel ve Bilimsel Amaçlı Yardım Kurumlarına Yapılan Yardımların İndirimine İzin Verilmemesinin Yaratacağı Sorunlar

Başlangıçta bu kurumlara yapılan bağışlarda bir düşme olabilecektir. Fakat uzun vadede tek oranlı vergi sisteminin sağlayacağı gelir ve sermaye birikimi başlangıçtaki düşüşü dengeleyecek ve bağışlarda artışa yol açabilecektir.

3. İstisna, Muafiyet ve İndirimlerin Kaldırılmasına Yönelik Eleştiriler

Sosyal, kültürel ve bilimsel faaliyetleri teşvik etmek için yapılan muafiyetlerin kaldırılması örnek verilebilmektedir.

4. Vergi Gelirlerinin Azalma Olasılığı

Vergi gelirlerinin azalması bütçe açıklarına neden olabileceği, bütçe açıkları ise birtakım ekonomik ve sosyal sorunlara yol açabileceği yönünde eleştiriler de söz konusudur. Bu açıkların yükü ise genellikle dolaylı vergiler kanalıyla düşük ve orta gelirli vatandaşlar tarafından ödenecektir.

D. TEK ORANLI VERGİ SİSTEMİNİN EKONOMİ ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ

Keynes (1933) verginin ekonomi üzerindeki etkileri ile ilgili şu soruları yöneltmiştir: Verginin kendi amacını tahrip edecek kadar yüksek olması düşünülebilir mi? Vergi oranlarında bir azalmanın belli bir vadenin sonunda başarı şansı, bütçenin denkleştirilmesinden daha yüksek olamaz mı? Bunun aksine inanmak, zarar eden bir imalatçının fiyatını yükseltmesi, bunun sonunda azalan satışlarla zarar artınca basit aritmetik kurallara sığınarak fiyatları daha da artırması ile aynı şey değil midir? Bu süreçle sıfıra sıfır elde kalan sıfır sonucuyla karşılaşan imalatçının, kendi mantığı doğrusunda, zarar ederken

⁸⁴ Giray, **Düz Oranlı Vergi Uygulamaları**, 2006, s. 2.

fiyatları düşürmenin kumar oynamakla aynı şey olacağı iddiasına ne demeli.⁸⁵

Ekonomik büyüme daha fazla istihdam, daha fazla birikim ve daha fazla yatırımla gerçekleşir. Vergi, ekonomik faaliyetler üzerine yüklenen bir maliyettir dolayısıyla gelir ve fiyatlar üzerindeki etkisi ile piyasa koşullarını çarpıtabilir. Vergi politikasının tüm ekonomik faaliyetleri derinden etkileyen sonuçları bulunmaktadır. Vergi gelirlerini artırmak için vergi oranlarını artırmak, vergi kaçaklarını artırmakta ve oldukça büyük olan kayıt dışı ekonominin daha da büyümesine yol açmaktadır. Dolayısıyla vergisini ödeyenleri daha da haksız rekabet ile karşı karşıya bırakmaktadır. Çeşitli tahminlere göre Türkiye’de kayıt dışı ekonomi, resmi GSYİH’nin %30’u ile %50’si arasında değişmektedir. Bu oran OECD ortalamasının (%17) çok üstünde olup, gelişmekte olan ülkeler için yapılan tahminlerden de fazladır.⁸⁶ Maliye Bakanlığı’nın verilerine göre 2004 yılında kayıt dışı ekonominin yol açtığı gelir kaybı 16,7 milyar Dolar olduğu tahmin edilmektedir.⁸⁷ Kayıt dışı ekonomiyi küçültmek ve böylece vergi tabanını genişletmek için etkin tedbirler alınmaz ise vergilerini ödeyenlerin üstündeki yük Türkiye’nin büyüme potansiyelini ciddi şekilde tehlikeye sokacaktır.⁸⁸

Kayıt dışı ekonominin en önemli nedenlerinden biriside aşırı vergi yüküdür. Vergi gelirlerini makul vergi oranları, daha az sayıda mevzuat ve daha şeffaf uygulamalarla tahsil edebilen ülkeler kayıt dışı ekonominin daha küçük olduğu ülkelerdir. Aynı zamanda kayıt dışı ekonominin küçük olduğu ülkelerde hukuk hâkimiyetinin daha iyi tesis edilmiş olduğu görülmektedir. Gelir düzeyi yüksek ülkelerinin yanı sıra bazı Doğu Avrupa ülkelerinde de görülen makul vergiler, karmaşık olmayan mevzuat, ciddi gelir tahsilâtı, güçlü kanun hâkimiyeti ve yolsuzluk denetimi gibi unsurlar sonucunda kayıt dışı ekonomi küçük boyutta kalmıştır. Eski Sovyetler Birliği ülkeleri ve birçok Latin Amerika ülkesi ile birlikte Türkiye’de ise bu unsurların önemli ölçüde eksik olması sonucu kayıt dışı ekonomi büyük olmaktadır. Büyük kayıt dışı ekonomi hukuki sisteminin iyileştirilmesini, vergi ve mevzuat reformlarının gerçekleştirilmesini de zorlaştırmaktadır. Kayıt dışı ekonomi büyük olduğu için vergi indirimine geçilememekte, vergilerin yüksek olması ise kayıt dışı ekonomiyi özendirilmektedir. Bu kısır döngüyü kırmanın en iyi yolu vergi oranlarında kapsamlı ve paralel indirimlere gitmektir. Ağır vergiler ve düzenleyici olmaktan çok kısıtlayıcı nitelikteki mevzuat kayıt dışı ekonomik faaliyetlere yol açan en

⁸⁵ John Maynard Keynes, **The Means to Prosperity**, Collected Writings (1971-89), Vol. 9, 1933, p. 338; aktaran, Avrupa Sanayiciler Yuvarlak Masası (ERT)-Türkiye Genişleme İş Konseyi, **Türkiye İçin Büyüme Odaklı Bir Vergi Politikası**, 2005, s. 12.

⁸⁶ Friedrich Schneider, “Shadow Economies Around The World: What Do We Really Know?”, **European Journal of Political Economy**, <http://ftp.iza.org/dp2315.pdf>, Vol. 21, 2005, pp. 598-642.

⁸⁷ Maliye Bakanlığı Hesap Uzmanları Kurulu, **Türkiye’de Kayıt Dışı Ekonominin Boyutu**, Mayıs 2005.

⁸⁸ Avrupa Sanayiciler Yuvarlak Masası (ERT)-Türkiye Genişleme İş Konseyi (TEBC), **Türkiye İçin Büyüme Odaklı Bir Vergi Politikası**, 2005, s.19.

önemli etkenler olduğundan, vergilerde yapılacak yeni düzenlemeler kayıt dışı ekonomiye katılmayı ve kayıt dışı kalmayı teşvik eden unsurları önemli ölçüde azaltacaktır.⁸⁹ Tek oranlı vergi sisteminin tüketim, üretim ve tasarruf üzerindeki başlıca etkileri:

Tüketim Üzerindeki Etkisi: Tek oranlı vergi uygulamasıyla vergi sonrası gelirin artması ve farklı vergi oranlarının yarattığı çarpıklıkların ortadan kalkması sonucunda tüketimde artış meydana gelecektir. Tüketimde meydana gelen artış, üretimdeki artışa yansımaktadır. Dolayısıyla istihdam artacaktır.

Üretim Üzerindeki Etkisi: Tüm üretim faktörlerine yapılan eşit vergisel uygulamalar sonucunda, çeşitli sektörlerde üretim artışı yaşanacaktır. Dolayısıyla farklı üretim sektörlerinin büyümesi yeni ve yan sınaî sektörlerinin ortaya çıkmasına yol açacaktır.

Tasarruf Üzerindeki Etkisi: Tek oranlı vergi uygulamasının en önemli etkilerinden birisi de tasarruf üzerinde yaratacağı artıştır. Bu artışın iki önemli nedeni bulunmaktadır. Birincisi kâr payları ve faiz gelirleri, birey ve aile düzeyinde vergilendirilmeyecek, tüzel kişilik düzeyinde vergilendirilecektir. Bu durum ekonomideki yatırımları doğrudan teşvik edecektir. İkincisi ise tek oranlı vergi uygulamasıyla tüm gelir gruplarının gelirleri artacaktır. Böylece hane halklarının gelirleri yükseldikçe, daha çok tasarrufa yöneleceklerdir. Tasarruftaki artış ise yatırıma yansımaktadır. Yatırımdaki artış istihdam artışına neden olacaktır.

Eşit olmayan vergi oranlarının yol açtığı bozukluklar ortadan kalkınca, gerçek ve tüzel kişilerin elde ettiği gelirler artacaktır. Bunun sonucunda gelirdeki artış tüm sektörlerdeki tüketimin artmasına yol açacaktır. Çünkü gelir artınca ürün ve hizmet üretimine olan talep artacaktır. Kısacası, tek oranlı vergi taraftarları söz konusu uygulamanın ekonomi üzerinde olumlu etki yapacağını savunmaktadırlar.

E. TEK ORANLI VERGİ SİSTEMİNİN GERÇEK VE TÜZEL KİŞİLERE UYGULAMASI

Tek oranlı vergi sisteminde, gerçek ve tüzel kişiler yıl içinde elde etmiş oldukları gelirlerinden indirimleri düşükten sonra matrah tek bir oran üzerinden vergilendirilir. Bu sistemde genel olarak matrahtan düşülecek indirimler oldukça sınırlıdır. Tek oranlı vergi sisteminin gerçek ve tüzel kişilere uygulanması:

1. Gerçek Kişilere Uygulanması

Gerçek kişiler elde etmiş oldukları ücret ve benzeri gelirlerde belirlenen tutarlarda şahsi indirim yaptıktan sonra kalan matraha tek vergi oranının uygulanması suretiyle ödenecekleri vergiyi hesaplayacaklar ve vergilerini beyan edeceklerdir. Gerçek kişilerin vergiye tabi gelirleri genel itibarıyla ücretler ve

⁸⁹ Avrupa Sanayiciler Yuvarlak Masası (ERT)-Türkiye Genişleme İş Konseyi (TEBC), **Türkiye İçin Büyüme Odaklı Bir Vergi Politikası**, 2005, s. 20.

ücret benzeri gelirler ile emeklilik gelirlerinden oluşmaktadır. Gerçek kişilerin elde etmiş oldukları kâr payları, faiz ve kira gelirleri ile benzer menkul sermaye iratları üzerinden her hangi bir vergi ödeme zorunluluğu bulunmamaktadır. Buna karşın gerçek kişiler, gelirlerinden her hangi bir şekilde yapmış oldukları bağışları, sağlık harcamalarını, ödedikleri vergileri veya faiz giderlerini indiremezler. Gerçek kişilerin elde etmiş oldukları gelirlerden yapabilecekleri tek indirim şahsi veya aileleri için belirlenen standart indirimdir. Bu sistemde indirim, istisna ve muafiyetler kaldırılmak suretiyle vergi matrahının kapsamı önemli ölçüde genişletilmektedir. Vergi oranı düşürülse de, vergi matrahı genişlediği için, vergi gelirlerinde her hangi bir azalma gerçekleşmemektedir.⁹⁰

2. Tüzel Kişiliklere Uygulaması

Tüzel kişilikler, ortaklıklar şeklinde organize olanlar dâhil olmak üzere tüm kuruluşları içermektedir. Tüzel kişiliklerin gelirleri, tüzel kişiliklerin yapmış olduğu tüm faaliyetler neticesinde elde etmiş olduğu gelirleri kapsamaktadır. Tüzel kişiliklerin tek oranlı vergi sisteminde matrahı tespit edilirken, tüzel kişiliklerin elde etmiş olduğu tüm ürün ve hizmet satış gelirleri esas alınmaktadır.

Tüzel kişilikler tarafından verilecek beyanname de, tüzel kişiliklerin elde etmiş olduğu gelirlerden yapmış olduğu tüm ürün ve hizmet alımları, personel giderleri ve duran varlık alımları bir başka ifadeyle yatırım harcamalarının toplamı indirim konusu yapılmaktadır. Kalan tutar ise tüzel kişiliklerin vergiye tabi matrahını oluşturmaktadır. Tüzel kişiliklerin kazancından gerekli olan indirimler düşüldükten sonra, bir önceki yıldan devreden indirim var ise ve bu tutar ilgili yılda indirime konu edilmemişse bu tutarda indirime konu edilmektedir. Vergi beyannamesinde belirtilen indirimler dışında her hangi bir istisnadan yararlanması mümkün bulunmamaktadır. Tek oranlı vergi sisteminde tüzel kişilikler açısından yapılan en önemli değişiklik, matrahtan yapılan yatırım harcamalarının bir defa da indirilebilmesidir. Başka bir ifade ile pek çok işletme için zor ve içinden çıkılması kolay olmayan amortisman ayırma sistemine son verilmesidir.⁹¹

F. TEK ORANLI VERGİ SİSTEMİNİ UYGULAYAN BAŞLICA ÜLKELER

Tek oranlı vergi sisteminin olumlu ve olumsuz yönlerini anlayabilmek için tek oranlı vergi uygulamasına geçmiş ülkelerin deneyimlerini incelemek gerekir. Gelişmekte olan ülkeler, gelişmiş ülkelerle aralarındaki gelişmişlik farkını kapatılabilmek ve rekabet güçlerini arttırılabilmek amacıyla vergi indirimleriyle sonuçlanan vergi reformlarına yönelmişlerdir. Gelişmekte olan ülkelerin bu çabası başta Avrupa Birliği ve OECD'nin mücadele ettiği vergi

⁹⁰ Fazıl Aydın, **ABD'de Düz Oranlı Vergi İle İlgili Gelişmelerin Değerlendirilmesi-II**, Maliye Bakanlığı Gelirler Genel Müdürlüğü Dairesi, Aralık 2002, s. 3.

⁹¹ Fazıl Aydın, **ABD'de Düz Oranlı Vergi İle İlgili Gelişmelerin Değerlendirilmesi-II**, Maliye Bakanlığı Gelirler Genel Müdürlüğü Dairesi, Aralık 2002, s. 4.

cennetleri ve tercihli vergi rejimlerinin ortaya çıkmasına neden olmuştur. Gelişmekte olan ülkeler, vergi oranlarını aşamalı olarak düşürürken bir taraftan da vergi sistemlerini karmaşık mevzuatlardan arındırarak vergi yükümlülerinin vergiye gönüllü uyumunu destekleyen, vergi yönetim maliyetlerini azaltan önlemlere yönelmişlerdir. Bu bakımdan, vergi planlaması yapılmasına elverişli ve uyum maliyetleri düşük bir vergi sistemi olarak nitelendirilen tek oranlı vergi sistemi, birçok gelişmekte olan ülke tarafından yurt içi tasarrufları ve çalışma gayretini arttırabilmek ve yabancı sermayeyi çekebilmek için kullanılan bir araç haline gelmiştir.⁹² Çalışmanın bu bölümünde gelişmiş Avrupa ülkelerine karşı rekabet avantajı elde etmeye çalışan ve gelişmişlik farkını ortadan kaldırmak için vergi sistemlerinde köklü değişiklikler yapan doğu Avrupa ülkelerindeki tek oranlı vergi uygulamaları ve sonuçlarına yer verilmiştir.

Hong Kong, 1947 yılından itibaren uyguladığı tek oranlı vergi sistemiyle Avrupa'nın gelişmiş ülkelerini yakalama çabası içerisinde olan eski doğu bloğu ülkelerine model olmuştur. Hong Kong vergi yükümlülerine çeşitli istisna, muafiyet ve indirim olanakları sunan artan oranlı gelir vergisi ile toplam geliri tek oranlı (%16 oranıyla) gelir vergisine tabi tutan vergi arasında seçim yapma imkânı tanıyan “ikili” bir vergi sistemi uygulamaktadır. Hong Kong'un sunduğu düşük oranlı ve uyum maliyetleri düşük gelir vergisi sistemi, vergilemenin çalışma, tasarruf yapma ve yatırım yapma arzusu üzerindeki olumsuz etkisini azaltarak, dikkat çekici ekonomik büyümenin etkeni olarak kabul edilmektedir.⁹³

Tablo: Bazı Doğu Avrupa Ülkelerindeki Tek Oranlı Vergi Uygulamaları

Uygulanma Tarihi	Ülke	Gelir Vergisi	Kurumlar Vergisi	KDV
			Dağıtılmayan Kârdan % 0	
1994	Estonya	%24	Dağıtılan Kârdan %33	
		Ücretler Üzerinden		
1994	Litvanya	%33	%15	
1995	Letonya	%25	%19	
2001	Rusya	%13	%24	
2003	Sırbistan	%14		
2004	Slovakya	%19	%19	%19
2004	Ukrayna	%13		
2005	Gürcistan	%12		
2005	Romanya	%16		

⁹² Emrah Ferhatoğlu, “Avrupa’da Düz Oranlı Vergi Sistemi Çalışmaları ve Başarısı”, **Vergi Dünyası**, Sayı: 298, Haziran 2006, s. 170.

⁹³ Andrei Grecu, “Flat Tax-The British Case”, **Adam Smith Institute Working Paper**, London, 2004, s. 8; aktaran, Ferhatoğlu, **Avrupa’da Düz Oranlı Vergi Sistemi Çalışmaları ve Başarısı**, 2006, s. 4.

Kaynak: İngiltere Hazine Müsteşarlığı, http://www.hm-treasury.gov.uk/d/foi_flattax010805.pdf,
[Erişim Tarihi: 10.01.2009].

Avrupa Birliği'nin son genişleme dalgasıyla birliğe dâhil olan orta ve doğu Avrupa ülkeleri, düşük vergi oranları nedeniyle küresel yatırımcıların ilgi odağı olurken bu ülkelerin uygulamakta olduğu tek oranlı vergi sistemi, ABD ve batı Avrupa ülkelerinde de gündem konusu olmuştur. Birliğin yeni üyelerinin yanı sıra 2001 yılında tek oran uygulamaya başlayan Rusya'da da ekonomi dikkat çekecek şekilde canlanmıştır. 1994 yılında Estonya ile başlayan trende bakıldığında görülecektir ki karmaşık vergi sistemlerinin bir alternatifi bulunmaktadır.⁹⁴

Estonya, 1994 yılında Avrupa'da bir ilk'i gerçekleştirerek gelir ve kurumlar vergilerinde tek oranlı uygulamaya geçmiştir. Estonya'nın uygulamasında gelir vergisinden üç, kurumlar vergisinden bir oran kaldırılarak tüm gelirler hiçbir farklılık ve kesinti olmaksızın %26 oranında vergilendirilmiştir. Bu vergi uygulaması göreceli olarak yüksek olması nedeniyle bütçe dengesini sağlayarak ülkenin yeniden yapılanmasına yardımcı olmuştur. Kurum kazançlarından vergi almayı bırakmış, fakat kâr dağıtımını vergilendirmiştir. Ancak sermaye kârlarını 2000 yılından sonra hisse sahiplerine dağıtınca kadar vergilendirmemeye karar vermiştir. Bu şekilde şirketlerin kazançlarını tekrar yatırıma yönlendirmeleri teşvik edilmek istenmektedir. Estonya'da şirketlerin vergi yükü oldukça azdır. 2003 yılı için kurumlar vergisi, toplam vergi gelirleri içinde sadece %3.6 paya sahiptir. Estonya ekonomisi, 1994 reformunun ardından hızla gelişme kaydetmiştir. 1997 yılına geldiğinde çift haneli büyüme rakamlarına ulaşılmış ve ortalama olarak %6 büyüme oranı yakalanmıştır. Zenginlerden daha fazla vergi alınması uygulamasının ortadan kaldırılması, korkulduğu gibi ülkenin vergi tabanını aşındırmamıştır. 1993 yılı itibariyle GSYİH'nin %39,4'ü oranında olan kamu gelirleri, 2002 yılında GSYİH'nin %39,6'sı düzeyine ulaşmıştır.⁹⁵

Ancak Estonya'nın kamu gelirlerindeki bu artışta tek vergi oranı uygulamasının payının iddia edilenden daha düşük olduğu ifade edilmektedir. Reformun öncesi ve sonrasında toplanan gelir vergilerinin GSYİH'ya oranı karşılaştırıldığında, reform sonrasında kişisel gelir vergisinin GSYİH içindeki payının reform öncesi %8.2'lik düzeyinden aşağıya inerek 2002 yılında %7.2 olarak gerçekleşmiştir. 2005 yılında vergi oranı %24'e düşürülmüştür. Ancak dünya genelinde Estonya'nın gelir vergisi kadar dikkat çekmeyen katma değer vergisi geliri, 2002 yılında GSYİH'nin %9,4'üne ulaşmıştır. Katma değer vergisi, tüm vergiler içinde en tek oranlı vergidir. Satın alınan tüm ürünlere aynı şekilde uygulanmakta, gelir vergisinin aksine geliri kazanırken değil harcarken vergilendirmektedir. Estonya'da katma değer vergisi, geniş bir uygulama alanı

⁹⁴ Giray, **Düz Oranlı Vergi Uygulamaları**, 2006, s. 2.

⁹⁵ T.C. Maliye Bakanlığı Araştırma, Planlama ve Koordinasyon Kurulu Başkanlığı, **Düz (Tek) Oranlı Vergi Mali Gündemin Odağında Raporu**, No: 6, 9 Mayıs 2005, s. 6.

bulmakta, hemen hemen satın alınabilen her şeye uygulanmaktadır.⁹⁶

Tek oranlı bu sistemin ekonomi üzerindeki olumlu etkisi, diğer ülkelerin de Estonya'yı takip etmesine neden olmuştur. Litvanya %33 oranıyla gelir vergisinde tek oranlı tarife yapısını 1994 yılından itibaren uygulamaktadır. Sosyal güvelik kesintileri ise %31 işveren ve %3 işçi payı ile %34 düzeyindedir.⁹⁷ Kurumlar vergisinde ise yatırımları teşvik edebilmek amacıyla 1993 yılından itibaren %15 oranında uygulanmaktadır.

Letonya, 1995 yılında gelir ve kurumlar vergisi oranlarını %25 düzeyine indirmiş ve tek oranlı vergi uygulamasına geçmiştir. Letonya 2000 yılında sistemi reorganize etmiş ve vergi oranını %13'e indirmiştir. Bu değişikliklerin sonucunda peş peşe dört yıl ekonomi de büyüme sağlamıştır. Gelir vergisi tahsilâtındaki reel artış, enflasyondan arındırıldıktan sonra 2001 yılında %25.2, 2002 yılında %24.6, 2003 yılında %15.2 ve 2004 yılında %16 olmuştur. Bu dört yılın sonunda vergi oranı %13'e düşmesine rağmen vergi gelirleri iki kat artmıştır. Gelir vergisinin bütçe içindeki payı, 2000 yılında %12.1 iken 2003 yılının sonunda %17'e yükselmiştir.⁹⁸

Estonya'nın Baltık komşusu, Litvanya'nın ardından vergi sistemini basitleştirmek amacıyla 1 Ocak 2001'de Rusya %12, 20 ve 30 şeklinde dilimlere ayrılan gelir vergisini tek bir orana indirmiş ve %13 olarak belirlemiştir. Devlet gelirlerinde en dikkat çekici artış Rusya'da yaşanmıştır. 2001 vergi reformu öncesinde federal hükümetin vergileri yükseltmeye yetkili organları, bu yetkilerini kullanmaktan sürekli olarak kaçınmış ve sonuçta 1998 yılına gelindiğinde federal gelirler GSYİH'nın %12,4'üne gerilemiş, hükümet borçlarını ödeyemez duruma gelmiştir. Devlet Başkanı'nın atadığı denetim elemanları, ülkenin en önemli işletmelerinin yükümlü oldukları vergilerin %29'unu yok saydığını, %63'lük bir kısmını ise devletin ihtiyacı olup olmadığına bakmaksızın mal ve hizmetlerle ödediğini tespit etmiştir. Hükümet ayrıca vergi yükümlülerini numaralandırarak vergilerini kaynakta kesinti yoluyla toplamış, vergi kaçırdığından şüphelendiklerini incelemeye almıştır. Reformun yapılmasından sonraki yıl, kişisel gelir vergisinde reel olarak %26 artış görülmüştür. Bu artışın bir kısmı ekonomideki toparlanmadan kaynaklanmıştır. Ekonominin iyileşmeye başlamasıyla birlikte reel ücretler %12 artmış ve bunun üzerine tüm vergi gelirlerinde bir artış görülmüştür.⁹⁹

IMF'nin iki ekonomisti Anna Ivanova ve Michael Keen, Rusya'da yaşanan bu olumlu değişimlerin nedenleri üzerine yaptıkları çalışmada çarpıcı bir sonuca ulaşmışlardır. Bu sonuca göre artan oranlı vergi sisteminin yükünden

⁹⁶ T.C. Maliye Bakanlığı Araştırma, Planlama ve Koordinasyon Kurulu Başkanlığı, **Düz (Tek) Oranlı Vergi Mali Gündemin Odağında Raporu**, No: 6, 9 Mayıs 2005, s. 7.

⁹⁷ Emrah Ferhatoğlu, "Avrupa'da Düz Oranlı Vergi Sistemi Çalışmaları ve Başarısı", **Vergi Dünyası**, Sayı: 298, Haziran 2006, s. 174.

⁹⁸ Hesap Uzmanları Derneği, **Düz Oranlı Vergi Mutluluğu**, <http://www.hud.org.tr>, 8 Mart, 2005.

⁹⁹ T.C. Maliye Bakanlığı Araştırma, Planlama ve Koordinasyon Kurulu Başkanlığı, **Düz (Tek) Oranlı Vergi Mali Gündemin Odağında Raporu**, 2005, s.7.

kurtulan vatandaşlar, daha çok çalışmaya başlamışlar, bu da daha önceki sistemde %12'lik en düşük dilimde kazanan vatandaşlar dâhil gelirleri artırmış, bu şekilde de vergi gelirlerini yükseltmiştir. Ivanova ve Keen'in araştırması, vatandaşların vergi idaresine dikkat çekici itaatine işaret etmiştir. Tek oranlı vergi uygulamasına geçilmeden bir yıl önce en yüksek vergi dilimindeki Rus vatandaşları gelirlerinin sadece %52'sini vergi idaresine bildirirken 2001 yılında, %13'lük tek orana geçilmesinin ardından vatandaşların vergi idaresine bildirdiği gelirinin oranı %68'e yükselmiştir. Tek oranlı vergiler, oran açısından olduğu kadar kapsam açısından da farklılık gösterebilmektedir. 2001 yılından beri Rusya kişisel gelire %13 oranında vergi uygularken işletme kârlarına %35 oranında vergi uygulamaktadır. Gelir vergisinde tek oranlı vergi sisteminin uygulamaya başlanmasından sonra, gelir vergisi hâsılatı 2001 yılında bir önceki yıla göre reel olarak %28 oranında artmış, 2002 yılında ise %20,7 değerini almıştır.¹⁰⁰ Bunun dışında, gelir vergisinin toplam vergi gelirleri içindeki payı 2000 yılında %12,1 değerini ulaşıırken 2001 yılında bu oran %12,7'e yükselmiştir.¹⁰¹

Rusya örneği, tek oranın en önemli avantajının sadelik olduğunu ortaya koymaktadır. Vergi sisteminin sadeleşmesi, hem vergi idaresini kolaylaştırması hem de vatandaşın sisteme uyumunu artırması nedeniyle Rusya'da kamu gelirleri yükselmiştir.

Sırbistan, 2003 yılında kurumlar vergisi ve gelir vergisini, tek oranlı vergi olarak %14'e indirmiştir. Ukrayna'da ise %10 ile %40 arasında beş kademeli tarife uygulanmaktayken, 2004 yılından itibaren %13 tek oranlı vergi uygulamasına geçmiştir.

Slovakya 2004 yılında kurumlar vergisini ve gelir vergisini tek oranlı olarak %19'a indirmiştir. Daha önceleri Slovakya'da gelir vergisi %10 ile %30 arasında beş kademeli, kurumlar vergisi ise %25 oranında uygulanmaktaydı. Slovakya'da tek oran, hem gelir vergisini, hem kurumlar vergisini ve hem de katma değer vergisini içine almaktadır. Avrupa genelinde %19 ile nispeten düşük gelir ve kurumlar vergisi uygulayan Slovakya, katma değer vergisi söz konusu olduğunda Avrupa'nın en yüksek oranlarından birini uygulamaktadır. Bu ülkede vergilendirme sistemi oldukça basitleşmiştir. Tek oranlı sisteme geçmeden önce 90 adet istisna, 66 adet muafiyet, 90 adet vergilendirilmeyen gelir kaynağı ve farklı oranda 27 vergi çeşidi bulunmaktaydı.¹⁰²

Slovakya'da 2004 yılında gerçekleştirilen vergi reformu ile vergi sisteminin etkin, şeffaf, basit, adaletli ve rekabetçi bir vergi sistemi amaçlanmıştır. Tek oranlı vergi reformunun, Slovakya'nın vergi sistemine

¹⁰⁰ Emrah Ferhatoğlu, "Avrupa'da Düz Oranlı Vergi Sistemi Çalışmaları ve Başarısı", **Vergi Dünyası**, Sayı: 298, Haziran 2006, s. 174.

¹⁰¹ Alvin Rabushka, "The Flat Tax in Russia and the New Europe", **Brief Analysis, National Center for Policy Analysis**, No. 452, September 2003, s. 1.

¹⁰² Hesap Uzmanları Derneği, Düz Oranlı Vergi Mutluluğu. <http://www.hud.org.tr>, 8 Mart 2005, s.1.

aşağıda listelenen kolaylıkları getirdiği gözlenmektedir.¹⁰³

- Sistem %19 düzeyinde tek oranlı bir gelir vergisi ve yüksek bir vergi muafiyeti eşiği getirmiştir. Bu oran, ücret gelirlerinde %10 ile %38 arasında değişen beş dilimli bir oran yapısı ve sermaye gelirlerine uygulanan %5 ile 25 arasında değişen stopaj oranları da dâhil olmak üzere, 21 farklı vergi oranının yerini almıştır.
- Kurumlar vergisi oranı da %19'a indirilmiş ve temettü vergisi kaldırılmıştır.
- Yeni kurulan şirketlere uygulanan vergi istisnası da dâhil olmak üzere, birçok gelir vergisi muafiyeti yürürlükten kaldırılmıştır. Slovakya, gelecekte gündeme gelebilecek tüm yatırım teşviki girişimlerinde AB'nin devlet yardım kurallarına uymayı taahhüt etmiştir.
- Dolaysız vergiler, AB'nin dolaysız vergiler için belirlediği düzeylere uyacak şekilde artırılmıştır.
- Düşük gelir getiren bazı küçük oranlı vergiler yürürlükten kaldırılmıştır.
- %19 oranındaki tek KDV uygulaması, %14 ve 20 olarak uygulanan çift tarifeli KDV uygulamasının yerini almıştır.
- Ayrı bir reform ile tüm sosyal güvenlik katkı oranları %2.4 oranında indirilmiş ve emeklilik ve işsizlik sigortası katkı tavanları yükseltilmiştir.

Slovakya tek oranlı vergi reformunun en belirgin özelliği, bu reformun sosyal güvenlik ve sosyal politikalar alanındaki reformlarla birlikte uygulamaya konmuş olmasıdır. Sosyal yardım reformu, devletten alınan nakdi ve aynı desteklere bağımlılığı ve istihdamın önünü kesen engelleri azaltmayı, yeni istihdamı teşvik etmeyi amaçlamıştır. Vergi ve sosyal yardım reformlarının birlikte uygulanması, Türkiye'deki vergi reformu tartışmalarında da dikkate alınması gereken bir unsurdur. Vergi sisteminin sağladığı işgücüne yönelik teşviklerle sosyal yardım sisteminin sağladığı teşvikler arasında yakın etkileşim olduğu açıktır. Bu nedenle, her iki sistemin reform sürecini eşzamanlı olarak ele almak yerinde bir yaklaşım olarak görünmektedir.¹⁰⁴ Estonya ve Slovakya örneklerine bakılarak, hükümetin gelecekteki gelirlerinin sürdürülebilirliğinin tek oranlı vergi sisteminden çok yüksek KDV oranına bağlı olduğu ileri sürülebilir.¹⁰⁵

Slovakya tek oranlı vergi sisteminin başarılı olup olmadığı hakkında kesin bir yargıda bulunmak için henüz çok erken olmakla birlikte, IMF değerlendirmesi ilk sonuçları cesaret verici bulmuştur. Getirdiği basit yapı ve düşük vergi oranları yatırımcılar için büyük cazibe oluşturduğu görülmektedir.¹⁰⁶

¹⁰³ Avrupa Sanayiciler Yuvarlak Masası (ERT)-Türkiye Genişleme İş Konseyi (TEBC), **Türkiye İçin Büyüme Odaklı Bir Vergi Politikası**, 2005, s. 26.

¹⁰⁴ Avrupa Sanayiciler Yuvarlak Masası (ERT)-Türkiye Genişleme İş Konseyi (TEBC), **Türkiye İçin Büyüme Odaklı Bir Vergi Politikası**, 2005, s. 26.

¹⁰⁵ T.C. Maliye Bakanlığı Araştırma, Planlama ve Koordinasyon Kurulu Başkanlığı, **Düz (Tek) Oranlı Vergi Mali Gündemin Odağında Raporu**, 2005, s.7.

¹⁰⁶ Avrupa Sanayiciler Yuvarlak Masası (ERT)-Türkiye Genişleme İş Konseyi (TEBC), **Türkiye İçin Büyüme Odaklı Bir Vergi Politikası**, 2005, s. 26.

Her ne kadar birçok ülke tek oran uygulamasına geçerken vergi oranlarını düşürmüş olsa da tek oranlı vergiler her zaman düşük oran ile aynı anlama gelmemektedir. 1994 yılında Ukrayna, %90'lık rekor bir gelir vergisi uygulamaktayken, 2004 yılında bu oranı aşamalı olarak %13'e indirmiştir.

Gürcistan'da Mikhail Sookashvili, 25 Ocak 2004 tarihinde göreve başladıktan 5 gün sonraki açıklamasında, ekonomik önceliklerinden birinin tek oranlı vergi sistemine geçmek olduğunu ifade etmiştir. Parlamento 22 Aralık 2004 tarihinde gelir vergisinde %12'lik tek oranlı vergi uygulamasına geçmeyi kabul etmiştir. Tek oranlı vergi sistemine geçmeden önce Gürcistan da %12 ile %20 arasında değişen beş kademeli vergi politikası uygulanmıştır.¹⁰⁷

Romanya da iktidara gelen hükümetin ilk icraatı 29 Aralık 2004'te kabul edilen vergi sisteminden %16'lık tek oranlı vergi sistemine geçiş olmuştur. 1 Ocak 2005 itibarıyla bu sistem yürürlüğe girmiştir. Tek oranlı vergi sistemine geçmeden önce Romanya'da %18 ile %40 arasında değişen beş kademeli gelir vergisi ve %25 oranında kurumlar vergisi uygulanmıştır.

Estonya'nın 1994 yılında bireysel gelir vergisinde tek oranlı uygulamaya geçmesinden sonra sekiz Orta ve Doğu Avrupa ülkesi daha tek oranlı vergi sistemini benimsemiştir. Dört AB ülkesi (Estonya, Litvanya, Letonya ve Slovakya) tek bir oran içeren tek oranlı vergi sistemine sahiptir. Doğu Avrupa ülkelerinin, özellikle de 2001 yılında Rusya ve 2004 yılında Slovakya'nın, tek oranlı vergi yapılarını benimsemesi Çek Cumhuriyeti, Polonya ve Macaristan gibi diğer ülkelerin de ilgisini çekmiş ve gündemlerine almalarına yol açmıştır. Tek oranlı vergiler ile ilgili tartışmalar AB'nin Orta ve Doğu Avrupa'daki yeni üye ülkeleriyle sınırlı kalmamıştır.¹⁰⁸ Akademisyenler Almanya'da %30 oranında tek oranlı gelir vergisi önerisini ortaya atmışlardır. Avusturya, Danimarka, Finlandiya, Yunanistan, İtalya, İspanya ve İngiltere'de de tek oranlı vergi sistemi tartışılmaktadır. Genel olarak Batı Avrupa ülkelerinde azami oranların düşürülmesi ve vergi aralıklarının sayısının ve karmaşıklıklarının azaltılması yönünde güçlü bir eğilim olduğu görülmektedir. Bunun bir nedeni, tek oranlı vergi mevzuatını benimseyen ülkelerin yatırımları çekme konusunda komşularına karşı bir rekabet avantajı elde edecek olmasıdır. Bir diğer neden, tek oranlı vergi sisteminin vergi idaresindeki eksikliklerin getirdiği sorunlar ile genel olarak serbest piyasa ekonomisine geçiş sürecinde yaşanan kurumsal yapıların oluşturulması ve geliştirilmesi gibi sorunlarla başa çıkmayı kolaylaştırmasıdır. Her iki husus da, uluslararası rekabet gücünü korumak ve kurumsal yapılarındaki sorunlar nedeniyle ortaya çıkan vergi kaçaklarını önleme gibi önemli sorunlarla karşı karşıya olan Türkiye için geçerli olan hususlardır.

¹⁰⁷ Hesap Uzmanları Derneği, Düz Oranlı Vergi Mutluluğu. <http://www.hud.org.tr>, 8 Mart 2005, s.1.

¹⁰⁸ Giray, **Düz Oranlı Vergi Uygulamaları**, 2006, s. 2.

SONUÇ

Gelişim yönünde vergi sistemlerini değiştirmek isteyen ülkeler rekabet yarışından geri kalmamak için vergi sistemlerini adalet sağlayan, etkin ve kolay yönetilebilen bir şekle getirmelidirler. Aynı zamanda ülkeler ekonomik açıdan giderek birbirlerine daha fazla bağımlı olmaya başladıkları için uluslararası teamüllere uygun olarak ulusal vergi sistemlerini dünya ile uyumlaştırmaları gerekmektedir.

Mevzuat açısından karmaşık ve anlaşılmaz bir durumda olan vergi sistemlerini reform yaparak düzeltmek isteyen devletler açısından tek oranlı vergi sistemi bir alternatif uygulamadır. Tek oranlı vergi, vergilerin tasarruf ve yatırımlar üzerindeki olumsuz etkilerini gidermeyi hedeflemektedir. Tek oranlı vergi sisteminde çalışma, tasarruf ve yatırımlar cezalandırma yerine bireyleri daha çok çalışmaya yöneltecektir. Elde edilen gelirlerinin yalnızca bir kez vergilendirilmesi, çifte vergilendirme sorununa son vermesi tek oranlı vergi sisteminin en önemli özelliğidir. Tek oranlı bir vergi sistemi sadece basitliği ile bile vergi toplamanın yarattığı çarpıklıkları en aza indirici bir etki yaratabilmektedir. Basit vergi kuralları, olağan koşullarda, vergi toplama maliyetlerinde de kayda değer azalmalar sağlayacaktır. Tek oranlı vergi sistemi, vergi yükünü azaltacağı için özellikle işletmelerin uluslararası piyasalardaki rekabet gücünü artıracaktır.

Tek oranlı vergi sistemi ile vergi muafiyetlerinin kapsamı daralmakta ve yatırım teşvikleri azaltılmakta, hatta ortadan kaldırılmakta, böylece kaynak tahsisinde etkinlik yükselmektedir. Yatırım kararları vergi oranlarının etkilediği yönlendirmelerden çok piyasa koşullarına göre oluşur hale gelmektedir. Benzer şekilde, vergi tabanındaki çarpıklıklar azalarak genişlemekte ve böylece vergi oranı ne olursa olsun daha yüksek gelir toplanabildiği için daha düşük vergi oranları mümkün hale gelebilmektedir. Ayrıca, tek oranlı vergi yapısının basitliği ve muafiyetleri ortadan kaldırması şeffaflığı güçlendirir, tüm sistemin çok daha kolay idare edilebilmesini sağlar.

Makul bir düzeyde uygulanan tek oranlı vergi sistemleri basitlikleri, düşük oranları ve asgariye indirilmiş muafiyetleri ile kayıt dışı ekonomiye katılımı teşvik eden unsurları önemli ölçüde ortadan kaldırmaktadır. Makul düzeyde tespit edilen bir tek oranlı vergi sisteminin Türkiye ekonomisi için yapacağı önemli katkıların başında kayıt dışı ekonomiyi küçültecek olması gelmektedir. Tek oranlı vergi sistemi, iyileştirilmiş bir vergi takip politikasıyla birlikte uygulandığı takdirde Türkiye’de kayıt dışı ekonomiyi önemli ölçüde azaltabilir.

Ayrıca tek oranlı vergi sisteminde gelirlerin kaynakta vergilendirilmesi esas alınmaktadır. Tüm bunlara rağmen vergi adaletinden sapmalar ve vergi gelirlerindeki azalmalara neden olması açısından, tek oranlı vergi uygulaması sürekli tartışma konusu yapılmaktadır. Tek oranlı vergi sistemi henüz yaygın uygulanmasa da baskı grupları tarafından desteklenmeye devam etmektedir.

Sahip olduğu olumlu özellikleri nedeniyle, tek oranlı vergi sistemi Türkiye için dikkatle incelenmesi gereken bir seçenektir. Diğer ülkelerin deneyimleri, tek oranlı vergi sistemine geçiş sonrasında önceki vergi geliri seviyelerinin korunabildiğini göstermektedir. Bu bilgiler ışığında, gelir bakımından azaltıcı etkisi olmayan tek oranlı vergi yapısı olasılığı dikkatle araştırılmalıdır.

KAYNAKLAR

- Aktan, C. Can. (2000). **21. Yüzyıl İçin Radikal Bir Vergi Reformu Önerisi: Düz Oranlı Vergi**, Ankara: TOSYÖV Yayınları Ekonomik, Sosyal ve Siyasal Araştırmalar Serisi No: 5.
- Armey, Dick & Shelby, Richard. (1997). **The Flat Tax Proposal**, Washington: The Freedom and Fairness Restoration Act.
- Armey, Dick. (1996). **The Flat Tax**, New York: Fawcett Columbine.
- Avrupa Sanayiciler Yuvarlak Masası (ERT)-Türkiye Genişleme İş Konseyi (TEBC). (2005). **Türkiye İçin Büyüme Odaklı Bir Vergi Politikası**.
- Aydın, Fazıl. (2002, Aralık). **ABD’de Düz Oranlı Vergi İle İlgili Gelişmelerin Değerlendirilmesi-II**, Ankara:Maliye Bakanlığı Gelirler Genel Müdürlüğü Dairesi.
- _____. (2002, Kasım). **ABD’de Düz Oranlı Vergi İle İlgili Gelişmelerin Değerlendirilmesi-I**, Ankara: Maliye Bakanlığı Gelirler Genel Müdürlüğü Dairesi.
- _____. (2003, Ocak). **ABD’de Düz Oranlı Vergi İle İlgili Gelişmelerin Değerlendirilmesi-III**, Ankara: Maliye Bakanlığı Gelirler Genel Müdürlüğü Dairesi.
- Dileyci, Dilek & Özkıvrak, Özlem. (2000). “Yeni Yüzyılda Mali ve Parasal Politikalarda Yeniden Yapılanma”, **Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, 2(2).
- Epstein, A.Richard. (1995). Taxation in Lockean World, Social Philosoys and Policy 4, The İnternational Library of Essays in Law & Legal Theory, Tax Law, New York: Üniversity Press Reference Collection, Vol. 1.
- Feld, L.Alan. (1995). “Living With The Flat Tax”, **National Tax Journal**, Vol. 48.
- Ferhatoğlu, Emrah. (2006, Haziran). “Avrupa’da Düz Oranlı Vergi Sistemi Çalışmaları ve Başarısı”, **Vergi Dünyası**, Sayı: 298.
- Giray, Filiz. (2006). **Düz Oranlı Vergi ve Uygulamaları**, www.muhasibetr.com/ozelbolum/020/, [Erişim Tarihi: 07.01.2009].
- Greco, Andrei. (2004). “Flat Tax-The British Case”, **Adam Smith Institute Working Paper**, London.
- Hall, Robert E. & Rabushka, Alvin. (1995). **The Flat Tax**, Hoover Institution Press, California Stanford University.
- Hesap Uzmanları Derneği. (2005, Mart 8). **Düz Oranlı Vergi Mutluluğu**, <http://www.hud.org.tr>.

- Keynes, John Maynard. (1933). **The Means to Prosperity**, Collected Writings (1971-89), Vol. 9.
- Maliye Bakanlığı Hesap Uzmanları Kurulu. (2005, Mayıs). **Türkiye'de Kayıt Dışı Ekonominin Boyutu**.
- Neumark, Fritz. (1975). **Vergi Politikası Adil ve Ekonomik Bakımdan Rasyonel Bir Vergi Politikasının Temel Prensipleri**, (Çev: İclâl (Fevzioğlu) Cankorel), İstanbul: Filiz Kitabevi.
- Özdemir, Harun. (2005, Temmuz). "Vergilemede Adalet Açısından Düz ve Artan Oranlılık", **Vergi Sorunları Dergisi**, Yıl: 28, Sayı: 202.
- Rabushka, Alvin. (2003, September 3). **The Flat Tax in Russia and the New Europe**, Brief Analysis (National Center for Policy Analysis), No: 452.
- Roth, A. Jeffrey & Scholz, T. John. (1989). **Ann Dreyden Witte, Taxpayer Compliance**, Philadelphia, University of Pennsylvania Pres.
- Schneider, Friedrich. (2005). "Shadow economies around the world: what do we really know?", **European Journal of Political Economy**, Vol. 21.
- Seldon, Barry J. & Roy G. Boyd. (1996), **The Economic Effects of a Flat Tax**, Texas: NCPA Policy Report No: 205.
- Stiglitz, Joseph E. (1994). **Kamu Kesimi Ekonomisi**, (Çev: Ömer Faruk BATIREL), İstanbul: Marmara Üniversitesi Yayın No: 549, İİBF, Yayın No: 396.
- T.C. Maliye Bakanlığı Araştırma, Planlama ve Koordinasyon Kurulu Başkanlığı. (2005, Mayıs 9). **Düz (Tek) Oranlı Vergi Mali Gündemin Odağında Raporu**, Ankara.
- The Economist. (2005). **The Flat-Tax Revolution**, April 16th 22nd.
- Türkan, Ercan. (1997). **Düz Oranlı ve Tüketim Tabanlı Vergi Sistemi: ABD'de Yaşanan Tartışmalar ve Bu Tartışmalardan Çıkarılabilecek Dersler**, Ankara: DPT Yayını No:2474.

